

1918 -ci il 30 mart və 3 aprel tarixləri arasında Bakı şəhərində və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində, eləcə də Şamaxı, Quba, Xaçmaz, Lənkəran, Hacıqabul, Salyan, Zəngəzur, Qarabağ, Naxçıvan və digər ərazilərdə Bakı Soveti və daşnak erməni silahlı dəstələri azərbaycanlılara qarşı soyqırımı törətdilər. 1918-ci il 30 mart tarixində axşam saat 05:00-da Bakıda ilk atəş səsleri eşidildi. Əvvəlcədən planlaşdırılmış şəkildə təkcə erməni əsgərləri deyil, Bakıdakı ermənipərəstlər də bu savaşa qoşuldular. Yaxşı silahlanmış və hərbi hazırlıqlı erməni əsgərləri müsəlmanların evlərinə basqınlar edərək, onları öldürür, 3-4 günlük körpələri xəncərlə qətlə yetirir, uşaqları alovlar içində atırdılar. Qadınlar daha ağır şəkildə öldürülürdülər. Arxiv materiallarına görə, qulaqları, burunları kəsilən, orqanları parça-parça edilən 57 qadının meyiti tapılmışdı. Soyqırımı siyasəti müxtəlif dövrlərdə fərqli formalarda həyata keçirilmiş, kütləvi qətlər və hərbi əməliyyatlarla müşayiət olunmuşdur.

Tariximizin qanlı səhifəsi

XIX əsrin birinci yarısında İrəndən və Osmanlı imperiyasından köçürülən ermənilər hesabına Qarabağ və Zəngəzurdə demoqrafik vəziyyətin zorla dəyişdirilməsi, 1905-ci və 1918-ci illərdə azərbaycanlı əhəlinin kütləvi qırğınları, 1918-ci ildə tarixi Azərbaycan torpaqlarında Ermənistan dövlətinin yaradılması və Azərbaycanın ən mühüm mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan İrəvan şəhərinin paytaxt kimi Ermənistanə güzəştə gedilməsi, 1920-ci illərdə sovet hökuməti tərəfindən Zəngəzurun ermənilərə verilməsi, 1948-1953-cü illərdə yüz minlərlə azərbaycanlının indiki Ermənistan ərazisindəki əzəli torpaqlarından deportasiyası və sair faktlar soyqırımı tarixinin faciəli və qanlı səhifələridir. Nəticədə, azərbaycanlıların öz torpaqlarından qovulması və məhv edilməsi siyasətinin əsası qoyulmuşdur. Uydurma "böyük Ermənistan" ideyasına həqiqət donu geydirmək məqsədilə tarix saxtalaşdırılır, Azərbaycan tarixi isə təhrif olunurdu. Bu süni xülyalardan ruhlanan erməni təcavüzkarları XX əsrdə azərbaycanlılara qarşı daha amansız qanlı aksiyalar həyata keçirirdilər. Bu qırğınlar zamanı Azərbaycan xalqı çox əziyyət çəkdi. Günahsız insanlar evlərini, ailələrini və vətənlərini tərk etməli oldular. Erməni dəstələrinin hücumları Azərbaycan ərazisindəki tarixi və mədəni irsi məhv etdi. Bu hadisələr Azərbaycan xalqının keçmişində dərin yara olmuşdur. Bakı şəhərində başlanılan erməni vəhşilikləri Azərbaycanın bütün ərazisinə yayılmışdır. Yaşananlar Azərbaycan xalqı üçün böyük faciə və insanlığa qarşı cinayətdir. Bu hadisələrin tarixə daxil edilməsi və yaddaşın qorunması bəşəriyyət üçün acı bir dərs olmalıdır.

"Böyük Ermənistan" yaratmaq xülyasından ruhlanan erməni qəsbkarları 1905-1907-ci illərdə azərbaycanlılara qarşı açıq şəkildə genişmiqyaslı qanlı aksiyalar həyata keçirdilər. Ermənilərin Bakıdan başlanan vəhşilikləri Azərbaycanı və indiki Ermənistan ərazisindəki Azərbaycan kəndlərini əhatə etdi. Yüzlərlə yaşayış məntəqəsi dağıdılıb yerlə-yeksan edildi, minlərlə azərbaycanlı vəhşicəsinə qətlə yetirildi. Bu hadisələrin təşkilatçıları, məsələnin mahiyyətinin açılmasına, ona düzgün hüquqi-siyasi qiymət verilməsinə maneçilik törədərək azərbaycanlıların mənfi obrazını yaratmış, özlərinin avantürüst torpaq iddialarını pərdələmişlər.

Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı çıxan erməni dəstələrinə dəstək məqsədilə yaradılan Bakı Sovetinin və daşnaksütyunun erməni silahlı birləşmələrinin törətdikləri qırğınlar heç vaxt unudulmamalıdır.

Mart qırğınları zamanı ermənilər bir çox qədim bina-

ları, o cümlədən ziyarətgahları, dünya memarlığının incilərindən sayılan İsmailiyyə binasını top atəşinə tutaraq dağıdıblar. Xəzər dənizində yerləşdirilmiş hərbi donanmanın açdığı atəş nəticəsində Cümə və Təzəpir məscidlərinin minarələri ağır zədə almışdı. Daşnak silahlı dəstələri karvansarada vəhşicəsinə öldürdükleri insanların meyitlərini elə oradaca yandırmışdılar. Tarixi mənbələrdə qeyd olunduğu kimi, Şamaxıya hələ mart ayının ortalarında 2000 erməni əsgərinin və 60 maşına yüklənmiş silah-sursatın göndərilməsi buradakı qırğına əvvəlcədən hazırlıq görülməsinin sübutudur. Quba qəzasında da qanlı hadisələr eyni müstəvidə cərəyan etmiş, erməni hərbi dəstələri yüzdən çox kəndi yandırmışdı. S.Şaumyan Bakıda və ətraf qəzalarda törətdikləri qırğınla əlaqədar 1918-ci il aprelin 13-də Rusiya Xalq Komissarları Sovetinə məktubunda yazırdı: "Bizim süvari dəstəyə edilən silahlı hücumdan bəhanə kimi istifadə etdik və bütün cəbhə boyu hücum keçdik. Biz artıq 6 min nəfərlik silahlı qüvvəyə malik idik. Daşnakların da 3-4 min nəfərlik silahlı milli hissələri var idi ki, o da bizim sərəncamımızda idi. Məhz onların iştirakı vətəndaş müharibəsinə milli qırğın xarakteri verdi. Lakin onun qarşısını almaq mümkün olmadı. Biz bu işə şüurlu surətdə getdik. Əgər azərbaycanlılar üstün gəlsəydilər, onda Bakı Azərbaycanın paytaxtı elan edilə bilərdi". Azərbaycan xalqı bu qəddar tarixi hadisələri heç vaxt unutmayacaqdır. Müasir dünyada sülhün və sabitliyin qorunması istiqamətində çalışan Azərbaycan bu qəddar tarixi hadisələri xatırlayaraq öz gələcəyini daha sağlam təməllər üzərində qurur.

Ümummillə lider Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi, 1998-ci il martın 26-da Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş bütün soyqırımı faciələrini qeyd etmək məqsədilə 31 mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü kimi qeyd olunması barədə Fərman imzalamışdır. Müstəqillik illərindən sonra ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi 31 Mart - Soyqırımı faciəsinin araşdırılması və həqiqətlərin dünyaya çatdırılması işinə başlanılmışdır. Bu gün Azərbaycan xalqı ölkənin müstəqilliyini və ərazi bütövlüyünü qorumaq əzmindədir. Erməni işğalının sona çatması ilə Azərbaycan xalqı öz dedə-baba yurduna köçür, tarixi və mədəni irsini bərpa edir. Əsas qayəmiz bu hadisələrin bir daha təkrarlanmaması üçün beynəlxalq ictimaiyyətin dəstəyi ilə sülh və sabitliyə nail olmaq üçün çalışırıq.

Nurlan ABDALOV,
"Respublika".